

تفسیر ده دقیقه‌ای قرآن کریم ؛ بر ساحل نور
استاد سید جواد بهشتی
موضوع: سرگذشت سقوط بنی اسرائیل

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در قرآن قصه‌ای به طولانی بودن قصه بنی اسرائیل نداریم. پیامبر عزیز ما هم می‌فرمودند: «مسلمان‌ها! همه قصه‌های قرآن به خصوص قصه بنی اسرائیل را زیاد بخوانید». می‌پرسیدند: یا رسول الله، چگونه است که شما در مورد این قصه اینقدر سفارش می‌کنید؟ فرمودند: «ماجراهای این قصه در امت من تکرار خواهد شد». [***تایتل: ماجراهای بنی اسرائیل در امت پیامبر اسلام نیز تکرار می‌شود]

اصلاً تاریخ برای چیست؟ برای سرگرمی که نیست، برای خواب رفتن که نیست، بلکه برای بیداری، عبرت و درس گرفتن است!

من اسم صفحه‌ای را که می‌خوانیم «سرگذشت سقوط بنی اسرائیل» گذاشته‌ام. چه نعمت‌هایی خداوند به بنی اسرائیل داد؟ و آن‌ها چه عکس‌العملی نشان دادند؟

صفحه ۹

سوره مبارکه بقره

آیات ۶۱-۵۸

آیه ۵۸: «وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَاَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ ۖ وَسَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ»

«وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ» یاد کنید آن‌گاه که گفتیم وارد بیت المقدس شوید، «فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا» از خوردنی‌ها و از میوه‌های این سرزمین بخورید؛ گوارای وجودتان!، «وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا» وقتی از در بیت المقدس وارد می‌شوید، با خضوع، فروتنی و با سجده وارد شوید، «وَقُولُوا حِطَّةٌ» و بگویید خداوند! گناهان ما را بریز؛ «حِطَّةٌ» یعنی بریز، گناهان ما را بریز، اگر این کار را بکنید - یعنی با خضوع وارد شوید و استغفار کنید-، «نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ» اشتباهات شما را می‌آمرزیم، «وَسَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ» و به زودی نیکوکاران را می‌افزاییم، الطاف و نعمت‌های خودمان را بر نیکوکاران می‌افزاییم.

بنی اسرائیل چه کار کردند؟

آیه ۵۹: «فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ»

«فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ» آن‌ها عوض کردند، به جای کلمه «حِطَّةٌ» یک کلمه دیگری گفتند و مسخره بازی درآوردند. آن کلمه، کلمه «حِنطَةٌ» یعنی گندم بود.

خداوند فرمود: بگوید «حِطَّةٌ»، آن‌ها از روی تمسخر گفتند «حِنطَةٌ» یعنی خوردنی، گندم، یک نان داغ بربری...

«فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ» به خاطر این گناهی که کردند ما عذابی از آسمان برای آن‌ها نازل کردیم. بعضی «رِجْزًا» را بیماری یا طاعون معنا کرده‌اند؛ مانند همین بیماری کرونا، که ایام ضبط این برنامه در دوران کرونا است. به کیفر تمسخری که بنی اسرائیل به فرمان خدا کردند، ما یک بیماری برایشان فرستادیم.

آیه ۶۰: «وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ ۖ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۗ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرِبَهُمْ ۖ كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ» «وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ» و یاد کنید آنگاه که موسی بن عمران برای مردمش آب خواست؛ بنی اسرائیل از یک منطقه‌ای گذر می‌کردند که آب نداشت، پس نزد پیغمبرشان آمدند که ما آب می‌خواهیم، پیغمبر هم از خداوند آب خواست؛ «فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ» ما به موسی گفتیم با عصایت به سنگ بزن؛ عصای موسی معجزه او است، به آب می‌زند خشک می‌شود، به سنگ می‌زند آب می‌جوشد، این اعجاز الهی است.

«فَأَنْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا» همین که چوبش -عصایش- را به صخره زد، دوازده چشمه از آن جوشید، «قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرِبَهُمْ» بنی اسرائیل هم ۱۲ گروه بودند، این چشمه‌ها به گونه‌ای بود که هر گروه چشمه خود را تشخیص داد؛ «كُلُوا» میل بفرمایید، بخورید؛ «وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ» بنوشید از رزق خداوند، اما، «وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ»...

عزیزان من، بیندگانی که این برنامه را می‌بینید و یا شنوندگانی که می‌شنوید، در قرآن «بخور بخور» نداریم، هر جا در قرآن خوردن و آشامیدن است در کنار آن مسئولیتی وجود دارد، امری یا نهی یا تکلیفی در کنار آن است. «خوردن» تنها در قرآن مخصوص حیوانات است. اینجا امر چیست؟ بخورید، اما فساد و تبهکاری نکنید.

«كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ»، «لَا تَعْتُوا» هم یعنی فساد نکنید، «مُفْسِدِينَ» هم یعنی فسادگران. فساد نکنید در زمین...!

آیه ۶۱: «وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصِلَافًا ۗ قَالُوا أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ ۗ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ ۗ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبِ اللَّهِ ۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ۗ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۗ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ»

«وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ» و یاد کنید بنی اسرائیل آن روزگاری را که گفتید ای موسی این چه انقلابی است؟!، «لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ» ما به یک نوع خوردنی قانع نیستیم، «فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ»، آنقدر هم بی‌ترتیب و

بی ادب بودند که نگفتند: «ربنا»، خدایمان را صدا بزن، بلکه گفتند «برو خدایت را صدا بزن»، یعنی با بی احترامی هم این حرف را زدند.

«يُخْرِجُ لَنَا مِمَّا تُنْتَبِئُ الْأَرْضُ» تا بیرون بیاورد برای ما از رویدنی های زمین، چه؟ «مِنْ بَقْلِهَا» ما سبزی خوردن می خواهیم - الان چند ماه است که در مغازه ها سبزی خوردن نبوده است-، «وَقِنَائِهَا» ما خیار می خواهیم، «وَفُومِهَا» ما سیر می خواهیم، «وَعَدْسِهَا» ما عدس می خواهیم، «وَبَصْلِهَا»؛ وگرنه ما انقلاب نمی خواهیم، «قَالَ» رهبر انقلاب فرمود: «قَالَ أَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ» می خواهید چند چیز خوردنی را با یک انقلاب معنوی عوض کنید؟! «اهْبِطُوا مِصْرًا» از این شهر بروید بیرون؛ مثل اینکه به آدم و حوا خداوند فرمود: «اهْبِطُوا»، اینجا هم می فرماید: «اهْبِطُوا مِصْرًا»، «فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ» برای شما از همان چیزهایی که می خواهید؛ شما به دنبال خوردن و آشامیدن مثل حیوانات هستید. انقلاب دنبال آرمان های بزرگ است.

«وَصُرِّتْ عَلَيْهِمُ الدَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ» مهر بدبختی، ذلت، خواری، مسکنت و بیچارگی بر بنی اسرائیل زده شد، «وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ» گرفتار غضب خدا شدند؛ ما در سوره حمد «مَغْضُوبِينَ» را خواندیم، آرام آرام باید در طی قرآن بفهمیم که «مَغْضُوبِينَ» چه کسانی هستند؟ یک گروه اینان هستند. چطور بدبخت شدند؟

«ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ» چون نشانه ها و آیات خدا را انکار می کردند، «وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ الْحَقِّ» به ناحق پیامبران را کشتند؛ امیرالمؤمنین علیه السلام در نهج البلاغه می فرماید: در یک صبح زود تا چاشت چند هزار پیغمبر را کشتند و بعد هم رفتند مغازه ها را باز کردند دنبال داد و ستد. این است گذشته جنایت بار بنی اسرائیل....

«ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا» ریشه عمیق تر آن معصیت است، «وَكَانُوا يَعْتَدُونَ» یک اخلاق تجاوزگری در آن ها پیدا شد، «كَانُوا» که با فعل مضارع می آید علامت یک خلق و خو است. آیه ها مربوط به بنی اسرائیل است ولی درس هایش مربوط به همه روزگاران است. با چشم باز قرآن بخوانیم...

خدانگهدار شما...